

Projectplan Penvoering | Landelijke pilot

Een Slimmer Collegejaar

Erasmus University Rotterdam

Universiteit van Amsterdam

SCJ

Projectplan Penvoering | Landelijke pilot

Een Slimmer Collegejaar

Penvoerders:
Erasmus Universiteit Rotterdam
Universiteit van Amsterdam

Auteurs: Iteke de Jong en Alexandra Schouten-Voskamp
Datum: 1 december 2023
Versie: 1.1

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

1. Een Slimmer Collegejaar **4**
1.1 Doel pilot Slimmer Collegejaar 4
1.2 Totstandkoming pilot Slimmer Collegejaar 5
1.3 Mogelijke opbrengsten per pilotthema 5
1.4 Overzicht deelnemende pilots 7
1.5 Werkwijze pilots 8
1.6 Penvoering pilot Slimmer Collegejaar 10
1.7 Mogelijkheden uitbreiding project 10

2. Governance **11**
2.1 Opdrachtgever 11
2.2 Stuurgroep 11
2.3 Projectteam 11
2.4 Core Team SCJ 12
2.5 Focusgroepen 12

3. Budget en verantwoording **13**

4. Kennisdeling **14**
4.1 Doel kennisdeling 14
4.2 Kennisdelingsinstrumenten 14

5. Monitoring en evaluatie **16**
5.1. Visie en doelen 16
5.2 Uitvoering monitoring 17
5.3 Evaluatie en rapportage 19

6. Stakeholdermanagement **20**

7. Communicatieplan **21**

8. Eindrapportage en decharge **22**

9. Projectplanning op hoofdlijnen **23**

Bijlagen **27**
Bijlage 1. Brief aan Tweede Kamer over Pilots 28
Bijlage 2. Voorstel voor Pilot ‘Een Slimmer Collegejaar’ 29
Bijlage 3. Inventarisatie landelijke pilot per instelling 37

Inleiding

Studenten en docenten ervaren vaak een hoge werkdruk. Een deel van de oplossing kan zijn om het onderwijsjaar te verkorten, constateerde de Jonge Akademie in het rapport 'Een slimmer academisch jaar' in 2021. Uit een vergelijking met zes gerenommeerde universiteiten in omringende landen bleek dat het academisch jaar in Nederland relatief lang en intensief is.[1]

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft in 2022 een traject opgezet om te bezien of het aantal weken onderwijs op een verantwoorde wijze terug is te brengen en/of bestaande onderwijsactiviteiten 'slimmer' ingericht kunnen worden, zodat er gedurende het collegejaar meer 'rust en ruimte' voor studenten en docenten ontstaat.[2] Door het onderwijsjaar te verkorten ontstaat er mogelijk meer tijd voor onderzoek of andere activiteiten.

Demissionair minister Robbert Dijkgraaf heeft de universiteiten en twee hogescholen uitgenodigd om deel te nemen aan de landelijke pilot *Een Slimmer Collegejaar* (SCJ).[3] Hierop hebben veertien universiteiten en één hogeschool voorstellen gedaan voor specifieke pilots binnen hun instelling. Deze voorstellen zijn bevestigd door de minister.[4]

In het kort omvat de landelijke pilot *Een Slimmer Collegejaar* de uitvoering van 41 autonome pilots, waarin het slimmer inrichten van het collegejaar centraal staat. De deelnemende onderwijsinstellingen werken samen aan de kennisdeling, monitoring en rapportage. Voor elke pilot is een eigen budget beschikbaar gesteld. Het gehele project loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2026. Over de uitkomsten van de pilots wordt verslag gedaan in een tussenevaluatie na twee jaar en een eindrapportage na vier jaar.

De penvoerders zijn de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Amsterdam. Zij hebben de verantwoordelijkheid voor de organisatie van kennisdelingsactiviteiten, het faciliteren van landelijke afstemming tussen de pilots, het inrichten van een monitoring en het opleveren van de tussen- en eind-rapportage. Ook fungeren de penvoerders als eerste aanspreekpunt voor OCW. Beide instellingen hebben een projectleider aangesteld om de kennisdeling, monitoring en evaluatie van de landelijke pilot te realiseren.

Dit projectplan beschrijft de voorlopige aanpak voor de komende jaren en de wijzen van kennisdeling, monitoring en evaluatie. Het plan is bedoeld als houvast voor alle betrokken onderwijsinstellingen.

---

1 De Jonge Akademie, 'Een slimmer academisch jaar', 2021, p. 6
2 Voorstel voor pilots 'Een slimmer collegejaar', juli 2022
3 Brief aan ho-instellingen over 'Een slimmer collegejaar', 4 oktober 2022
4 De deelnemende instellingen hebben een bevestigingsbrief ontvangen

1. Een Slimmer Collegejaar

1.1 Doel pilot Een Slimmer Collegejaar

Het doel van de landelijke pilot Een Slimmer Collegejaar is om te onderzoeken of het aantal weken met onderwijs en/of tentaminering op een verantwoorde wijze teruggebracht kan worden en/of bestaande onderwijsactiviteiten slimmer ingericht kunnen worden, zodat er gedurende het collegejaar meer rust en ruimte voor studenten en docenten ontstaat.[5] In deze landelijke pilot zijn vijftien hoger onderwijsinstellingen gestart met verschillende onderzoeken, verkenningen en interventies in de vorm van lokale pilots. De uitkomsten en bevindingen van deze individuele pilots zullen in een bredere context van de gezamenlijke thema's worden geplaatst om waar mogelijk een (landelijke) oplossing te vinden voor knelpunten en aanbevelingen te doen binnen het wettelijk kader voor het hoger onderwijs.

Landelijke Pilot Een Slimmer Collegejaar

Vorm	Pilot in opdracht van het Ministerie van OCW met lokale pilots in een samenwerkingsverband van onderwijsinstellingen.
Looptijd	1 januari 2023 tot en met 31 december 2026
Opdrachtgever initiatief	Ministerie van OCW
Uitvoering	Deelnemende onderwijsinstellingen
Penvoering	Erasmus Universiteit Rotterdam en Universiteit van Amsterdam
Budget	1,3 miljoen euro (mogelijk geïndexeerd)
Structuur	Bottom-up, lichte governance en lichte monitoring
Aantal onderwijs-instellingen	14 universiteiten en 1 hogeschool
Aantal pilots	41

5 Voorstel voor pilots 'Een slimmer collegejaar', juli 2022

1.2 Totstandkoming pilot Een Slimmer Collegejaar

Het Nederlands academisch jaar is in vergelijking met het buitenland lang en intensief, constateerde de Jonge Akademie in 2021 in het rapport 'Een slimmer academisch jaar'.[6] Dit rapport is na een reeks overleggen met stafmedewerkers, docenten (vanuit het ComeniusNetwerk), studenten (medezeggenschap) en onderzoekers (De Jonge Akademie) door een aantal universiteiten en hogescholen vertaald naar een voorstel met een aantal pilotthema's.

- Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula
- Pilot 2. Waardering van blended learning
- Pilot 3. Programmatisch toetsen en herkansingsweken
- Pilot 4. Concentreren vs. Verspreiden onderwijs- en onderzoekstaken
- Pilot 5. Integrale pilot (deze pilot bestaat uit een combinatie van een of meer van de hierboven beschreven pilots)

Dit voorstel is door de minister overgenomen, waarna de Colleges van Bestuur zijn uitgenodigd om deel te nemen aan de landelijke pilot.[7]

Elke deelnemende instelling heeft één tot drie experimenten (pilots) voorgedragen die aansluiten bij één van de vijf hoofdthema's. Iedere instelling heeft zich in het najaar van 2022 via een brief aan de minister gecommitteerd aan de uitvoering. Het Ministerie van OCW heeft de financiering van de pilots aan de instellingen afzonderlijk per brief toegewezen. Vervolgens zijn de pilots per onderwijsinstelling autonoom van start gegaan. Om de start van de pilot in te luiden vond op 28 maart 2023 de ceremoniële kick-off plaats in Amsterdam.

1.3 Mogelijke opbrengsten per pilotthema

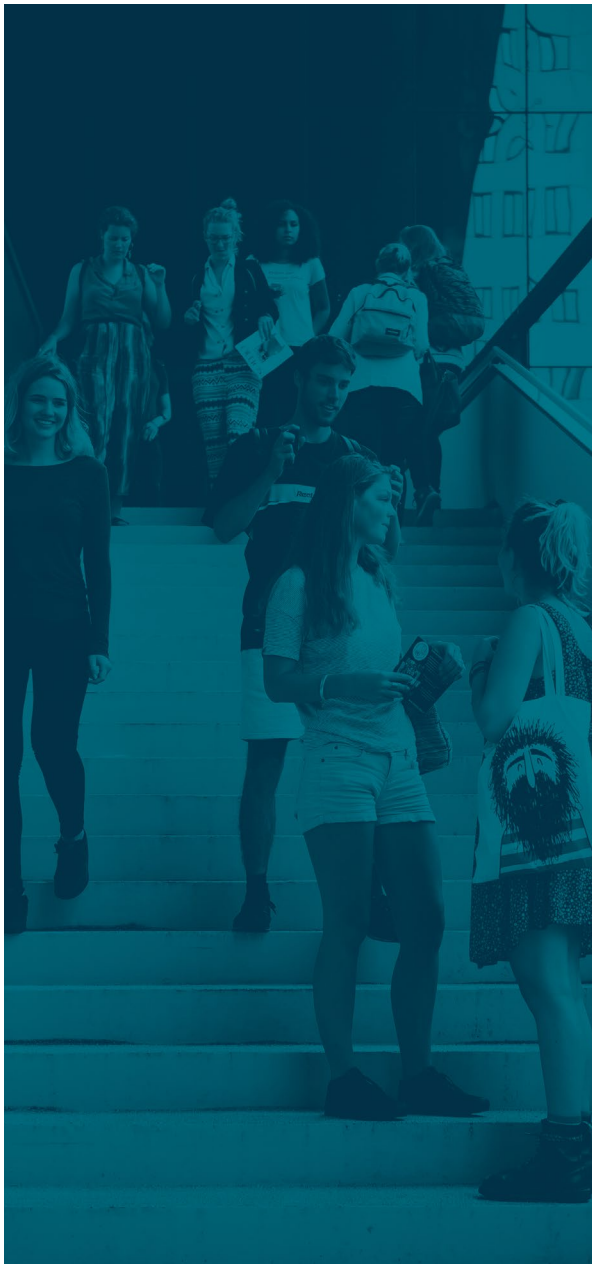
Om een beter beeld te krijgen van de inhoud van de vijf pilotthema's zijn hieronder de mogelijke opbrengsten uiteengezet, zoals gedefinieerd in het voorstel van de minister.

Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula

- Duidelijkheid of hetzelfde eindniveau met minder inhoud, minder contacturen, meer zelfstudie of met andere onderwijsvormen bereikt kan worden.
- Kennis van hoe een proces van reflectie op en ombouwen van curricula kan worden vormgegeven.
- Inzicht in effecten van ombouwen van curricula voor docenten en studenten (zoals werkdruk, studierendement en leeropbrengst).
- Inzicht in hoe het ombouwen van curricula kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met – in de regel – vier weken.

Pilot 2. Waardering blended learning

- Kennis over en ervaring met het inzetten van de verschillende mogelijkheden van online onderwijs, inclusief optimaal gebruik van fysiek (campus) onderwijs.
- Handvatten voor het proces van herziening van curricula door online onderwijs.

6 Brief aan ho-instellingen over 'Een slimmer collegejaar', 4 oktober 2022
7 Kamerbrief van de minister van OCW, 4 oktober 2022

- Inzichten in effecten van online onderwijs voor docenten en studenten (zoals werkdruk, studierendement en leeropbrengst).
- Inzicht in hoe een grotere inzet van online onderwijs kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met - in de regel - vier weken.

Pilot 3. Programmatisch toetsen en herkansingsweken

- Inzicht in hoe verbetering van toetsing kan bijdragen aan werkdrukvermindering bij docenten, stress-verlaging bij studenten en het verbeteren van de onderwijskwaliteit.
- Handvatten voor concrete verbeteringen van toetsing en herkansingen.
- Inzicht in hoe toetsing en het anders organiseren van toetsing en tentamenweken kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met - in de regel - vier weken.

Pilot 4. Concentreren vs. spreiden onderwijs- en onderzoekstaken

- Inzicht in zinvolle tijdsbestedingen voor zowel docenten/onderzoekers als studenten in de vrijgekomen periode.
- Effecten van het concentreren of spreiden van onderwijs- en onderzoekstaken op de werkdruk en de werkstress bij docenten en studenten.

Pilot 5. Integrale pilot

Een integrale pilot bestaat uit een combinatie van één of meer van de hierboven beschreven pilotthema's. Deze pilot legt de focus meer op een integrale benadering van het onderwijsprogramma, in plaats van vooral één onderdeel aan te pakken. Voorbeeld van een integrale pilots is dat een opleiding vanuit een herontwerp of herbezinning komt op wijzigingen van bijvoorbeeld leerdoelen (kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming), onderwijsproces, onderwijsleeromgeving en kwaliteitscultuur. Een aantal van de interventies van voorgaande pilotthema's (online onderwijs, toetsing, e.d.) wordt hierbij integraal meegenomen. Het gaat hier om 'vrije ruimte' voor de instellingen om de interventies vanuit diverse pilots te combineren.

1.4 Overzicht deelnemende pilots

De volgende veertien universiteiten en één hogeschool nemen deel aan de landelijke pilot *Een Slimmer Collegejaar*, ook is de pilotdeelname per thema weergegeven:

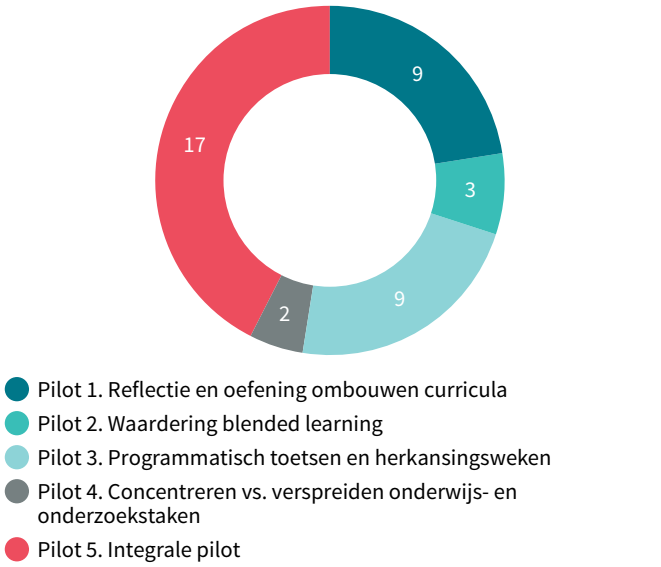
	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Pilot 2. Waardering blended learning	Pilot 3. Programmatisch toetsen en herkansingsweken	Pilot 4. Concentreren vs. verspreiden onderwijs- en onderzoekstaken	Pilot 5. Integrale pilot	**Totaal**
Erasmus Universiteit Rotterdam	1			1	1	**3**
Universiteit van Amsterdam	1	1			1	**3**
Hanzehogeschool Groningen			1		2	**3**
Rijksuniversiteit Groningen			1		2	**3**
University of Twente					3	**3**
Theologische Universiteit Apeldoorn					1	**1**
Wageningen University & Research	1	1	1			**3**
Radboud Universiteit	1		1		1	**3**
Vrije Universiteit	1		1		1	**3**
Universiteit Leiden			1		2	**3**
Universiteit Utrecht	1	1			1	**3**
Universiteit voor Humanistiek					1	**1**
Tilburg University	1	1	1			**3**
Eindhoven University of Technology	1		1	1		**3**
Maastricht University	1			1	1	**3**
Totaal	**9**	**4**	**8**	**3**	**17**	**41**

Afbeelding 1: Deelnemende onderwijsinstellingen en de gekozen pilotthema's per instelling

De meeste instellingen hebben ervoor gekozen om deel te nemen met drie pilots. De Theologische Universiteit Apeldoorn en de Universiteit voor Humanistiek doen beide mee met één pilot. Dit heeft voornamelijk te maken met de kleinschaligheid van deze instellingen.

Er zijn 41 pilots gestart in 2023. Sommige pilots bevinden zich nog in de definitiefase, andere zijn sinds dit collegejaar al in de uitvoeringsfase. Door de verschillen in de aard van de pilots kunnen er ook verschillen in de voortgang ontstaan. Zo is er bijvoorbeeld voor een volledige curriculumherziening veel ontwerptijd nodig, terwijl er bij de ontwikkeling van een app of tool al redelijk snel getest kan worden in de bestaande situatie.

Verdeling per pilot

Afbeelding 2: Kleurendiagram van het aantal instellingen per gekozen pilotthema

Als we kijken naar de verdeling van de pilots binnen de thema's, valt op dat bijna alle instellingen één of meerdere integrale pilots zijn gestart. Meer dan de helft van de instellingen hebben gekozen voor pilot 1 'Reflectie en oefening ombouwen curricula' en/of pilot 3 'Programmatisch toetsen en herkansingsweken'. Pilot 2 'Waardering blended learning' en pilot 4 'Concentreren vs. spreiden onderwijs- en onderzoekstaken' hebben de minste deelnemers, hoewel deze thema's vaak wel terugkomen in de integrale pilots.

1.5 Werkwijze pilots

De deelnemende onderwijsinstellingen hebben binnen hun instelling experimenten (pilots) gedefinieerd. Zij voeren de pilots onafhankelijk en onder eigen regie uit en ontwikkelen, implementeren en analyseren zelf de interventies. De urgentie van de onderwerpen van de pilots komt voort uit het eigen werkveld van de deelnemende opleidingen. Elke faculteit of instelling bepaalt zelf wat voor hen de werkdruk zou kunnen verlagen. De pilots zijn een reactie op specifieke knelpunten die de instellingen ervaren. Er is geen one-size-fits-all-aanpak. Wel is het de bedoeling dat de deelnemende onderwijsinstellingen maximaal van elkaars experimenten leren en kennis met elkaar delen.

Het onderzoekstraject per pilot is vastgelegd in een intern projectplan. Ook is het mogelijk dat al eerder uitgevoerde interventies worden geanalyseerd om kennis te verzamelen over indicatoren, successen en obstakels. De verantwoordelijken voor de lokale pilots leggen intern verantwoording

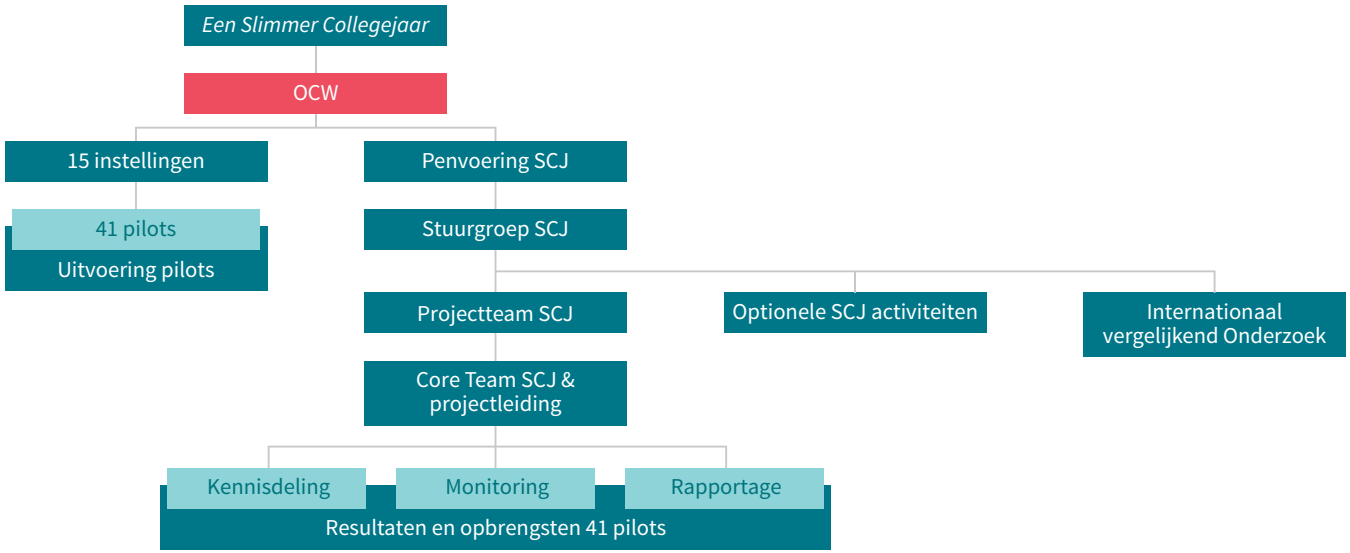

af binnen de beleidskaders en regel-geving van de eigen onderwijsinstelling. Het 'eindniveau' en de eindkwalificaties van de deelnemende opleidingen staan niet ter discussie.[8]

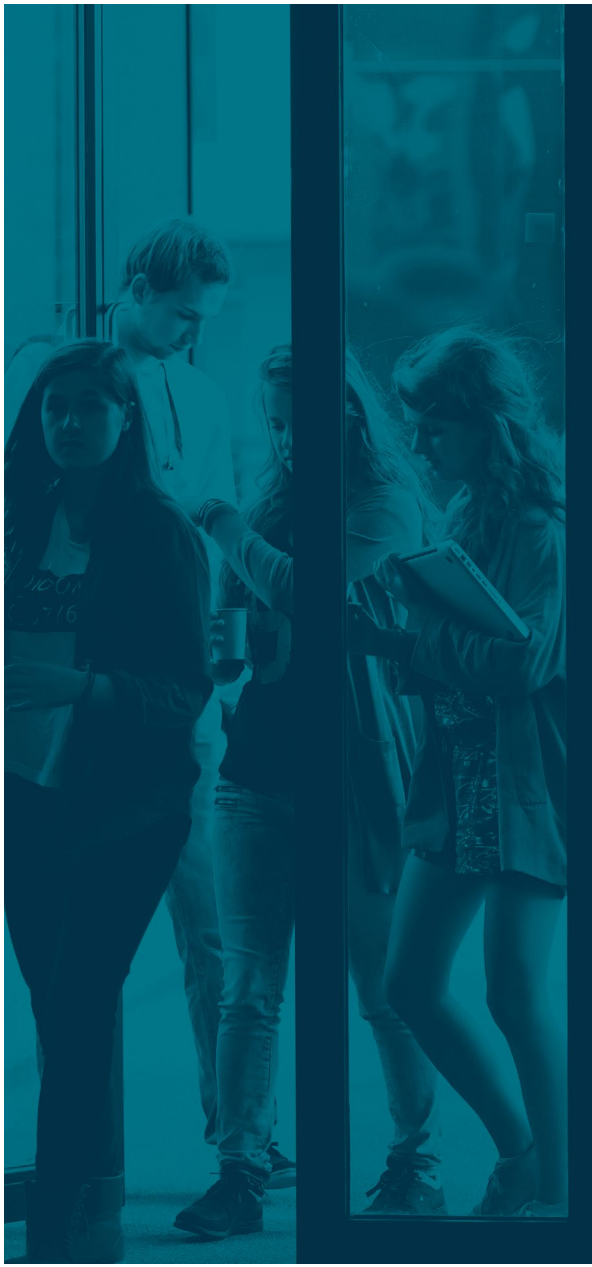
Ondanks een (lichte) landelijke monitoring en verant-woording zijn de pilots in hoge mate autonoom in de projectvoering binnen de kaders van de eigen instelling en de kaders van de WHW.

In een model ziet dat er als volgt uit:

De pilots leggen verantwoording af over de uitvoering van de pilots aan de eigen instelling en aan het Ministerie van OCW. Per instelling is een contactpersoon benoemd, die lid is van het zogenaamde Core Team SCJ, het kernteam van het landelijke project.[9] De pilots delen opgedane kennis en ervaringen in het landelijke netwerk, zowel op eigen initiatief als op verzoek van de projectleiders van de penvoerende universiteiten. Op die manier werken de deelnemende instellingen in de landelijke pilot samen aan de kennisdeling en monitoring van de pilots.

Afbeelding 3: Structuur landelijke pilot

8 Voorstel voor pilots 'Een slimmer collegejaar', juli 2022
9 Core Team SCJ, zie hoofdstuk 2

1.6 Penvoering pilot Een Slimmer Collegejaar

Namens de vijftien deelnemende instellingen treden de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Amsterdam op als penvoerder. Dit is beschreven in de aanmeldbrieven van de penvoerende universiteiten.[10]

De penvoerders hebben een coördinerende rol met als doel de deelnemende universiteiten samen te brengen en te ondersteunen in de kennisdeling, monitoring en evaluatie, zonder verantwoordelijk te zijn voor individuele pilotresultaten. Hierbij stellen de penvoerders zich open, betrokken, dienstverlenend en benaderbaar op en zoeken zij zo veel mogelijk de samenwerking met de instellingen op (coproductie). De penvoerders zullen proactief en op verzoek van de instellingen kennis en kunde binnenhalen en delen. Daarbij wordt ook gekeken welke kaders er zijn en hoe die zich verhouden tot regelgeving op nationaal en internationaal niveau. Als penvoerders voeren de UvA en de EUR de correspondentie van dit landelijke project en daarmee treden zij op als aanspreekpunt voor de diverse belanghebbenden. Door de kennisuitwisseling en monitoring kunnen inzichten breder worden gedeeld en kan er gezamenlijk worden gekeken naar obstakels en oplossingen. De praktische en inhoudelijke uitvoering van de pilots is belegd binnen de deelnemende instellingen.

In het kort is de projectopdracht voor de penvoerders om te faciliteren en coördineren en op die manier te komen tot een tussenevaluatie na twee jaar en een eindevaluatie na vier jaar.

1.7 Mogelijkheden uitbreiding project

Deelname meer hogescholen
Het Ministerie van OCW heeft andere hogescholen gevraagd of zij belangstelling hebben om een pilot te starten in het kader van een slimmer collegejaar. Op dit moment is deelname van meer hogescholen niet voorzien in het SCJ-project.

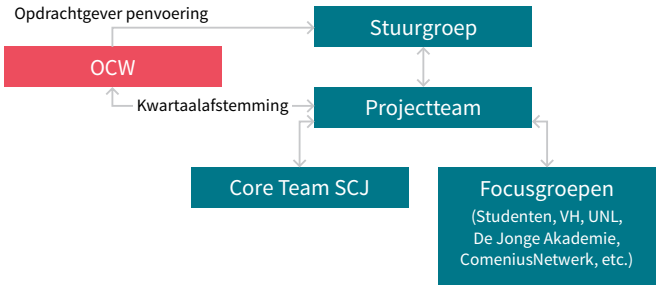
Internationaal onderzoek
Het rapport van de Jonge Akademie over een slimmer collegejaar verwijst naar alternatieve indelingen van het collegejaar in het buitenland. Op verzoek van OCW wordt door de penvoerende universiteiten gekeken naar de mogelijkheid om een aanbestedingsaanvraag op te stellen voor het inrichten van een internationaal onderzoek in het kader van *Een Slimmer Collegejaar*.

10 Zie aanmeldingsbrief UvA 29 november 2023 en EUR 5 december 2022

2. Governance

Voor het vierjarige project is een eigen organisatie-structuur opgezet (zie afbeelding 4).

Governance-structuur penvoering

Afbeelding 4: Governance-structuur van de SCJ penvoering

2.1 Opdrachtgever

De opdrachtgever voor het Slimmer Collegejaar is het Ministerie van OCW. Afstemming met OCW verloopt via kwartaalafspraken met het Projectteam SCJ. Het doel van de kwartaalafspraken is om OCW te informeren over de voortgang, uitdagingen en hoogtepunten van de pilots (onder meer voor werkbezoeken van het ministerie). De contactpersoon is de Senior Projectleider Hoger Onderwijs, Christiaan van den Berg.

2.2 Stuurgroep

De Stuurgroep SCJ ziet toe dat de penvoering volgens opdracht wordt uitgevoerd en dat de pilot aansluit bij het bredere onderwijsbeleid. De stuurgroep monitort de projectvoortgang en geeft bijsturing aan de plannen die het projectteam uitvoert. De vergaderfrequentie is één keer per kwartaal. De stuurgroep heeft beslisbevoegdheid over de penvoeringstaken. De stuurgroep bestaat uit de directeuren Academische Zaken van beide penvoerende universiteiten: Brigitte Widdershoven (EUR) en Elske Gerritsen (UvA).

2.3 Projectteam

De penvoerders Erasmus Universiteit Rotterdam en Universiteit van Amsterdam hebben een projectteam ingesteld voor de coördinatie van de samenwerking en kennisdeling van de deelnemende instellingen. Het projectteam bestaat uit een projectleider en een beleids-adviseur per instelling. De projectleiders schrijven een projectplan en coördineren met name de activiteiten voor kennisdeling en monitoring. De beleidsadviseurs onder-steunen de Stuurgroep SCJ en zorgen voor verbinding met de rest van het onderwijsbeleid. Het projectteam komt maandelijks bijeen op initiatief van en onder regie van de projectleiders. Ieder kwartaal is er afstemmings-overleg met de Senior Projectleider Hoger Onderwijs van OCW. De projectleiders zijn Iteke de Jong (EUR) en

Alexandra Schouten-Voskamp (UvA); de beleidsadviseurs onderwijs zijn Aida Tunovic (EUR) en Martje aan de Kerk (UvA).

2.4 Core Team SCJ

De contactpersonen van de instellingen (meestal beleidsadviseurs) vormen samen het Core Team SCJ. De leden dragen samen de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de monitoring en kennisdeling voor de landelijke pilot *Een Slimmer Collegejaar*. De projectleiders van de penvoerende universiteiten nemen de coördinatie hiervoor op zich en zijn de voorzitters van het Core Team.

De projectleiders dragen zorg voor het inbrengen van de opgedane kennis en pilotresultaten in de overlegstructuur van het Core Team SCJ. Het kernteam komt minstens één keer per jaar fysiek bijeen en overlegt geregeld in de hiervoor ingerichte Teams-omgeving.

De contactpersonen van de instellingen spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van de evaluaties met de aanlevering van rapportages uit de eigen instelling. De penvoerders dragen zorg voor de voorbereiding en het opstellen van de tussen- en eindevaluatie. Hiernaast het overzicht van de leden van het Core Team SCJ.

Core Team SCJ

Instellingen	Naam
Projectleider EUR	Iteke de Jong
Projectleider UvA	Alexandra Schouten-Voskamp
Erasmus Universiteit Rotterdam	Aida Tunovic
Universiteit van Amsterdam	Martje aan de Kerk
Hanzehogeschool Groningen	Marin Rutgers
Rijksuniversiteit Groningen	Alexandra van den Doel
University of Twente	Marike Poldervaart
Theologische Universiteit Apeldoorn	Jolein Iestra
Wageningen University & Research	Jetske ten Caat
Radboud Universiteit	Jasmin Beverwijk a.i.
Vrije Universiteit Amsterdam	Piet Bouman
Universiteit Leiden	Moena al Homsi
Universiteit Utrecht	Peter Schrijver
Universiteit voor Humanistiek	Arjan Eijkelestam
Tilburg University	Wilco Schmitz
Eindhoven University of Technology	Daisy van der Schaft Inge van Seggelen-Damen
Maastricht University	Daphne van Dongen

Afbeelding 5: Leden Core Team SCJ

2.5 Focusgroepen

Op lokaal niveau worden focusgroepen ingericht met verschillende stakeholders om de pilot zo goed mogelijk te laten aansluiten op de behoeften van studenten en medewerkers. De wijze van inzet van de focusgroepen zal voortvloeien uit de monitoringsaanpak en het stakeholdermanagement.

3. Budget en verantwoording

OCW heeft de aanmeldingen door deelname aan het project *Een Slimmer Collegejaar* bevestigd.[11] De vijftien onderwijsinstellingen zullen jaarlijks ca. €75.000,- ontvangen per pilot en de jaren van deelname in de jaren 2023 tot 2027.[12] De Universiteit van Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam ontvangen daarnaast ieder €100.000,- per jaar voor de penvoering. De bijdrage wordt verleend in de vorm van een verhoging van de onderwijstoeslag per instelling en wordt mogelijk geïndexeerd tijdens de pilot. De verantwoording over de inzet van de rijksbijdrage vindt plaats op reguliere wijze per instelling via de jaarrekening en het jaarverslag in overeenstemming met de Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Dat wil zeggen dat de verantwoordelijken voor de lokale pilots hierover geen verantwoording hoeven af te leggen aan de penvoerende instellingen.

Financieel overzicht per instelling van de bijdrage OCW voor het SCJ.[13]

Instelling	2023	2024	2025	2026	Totaal
Erasmus Universiteit Rotterdam	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000	**€ 1.300.000**
Universiteit van Amsterdam	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000	**€ 1.300.000**
Hanzehogeschool Groningen	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Rijksuniversiteit Groningen	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Universiteit Twente	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Theologische Universiteit Apeldoorn	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	**€ 300.000**
Wageningen University & Research	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Radboud Universiteit	-	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 675.000**
Vrije Universiteit	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Universiteit Leiden	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Universiteit Utrecht	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Universiteit voor Humanistiek	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	**€ 300.000**
Tilburg University	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Eindhoven University of Technology	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	**€ 300.000**
Maastricht University	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	**€ 900.000**
Totaal	**M€ 2.9**	**M€ 3.275**	**M€ 3.275**	**M€ 3.275**	**M€ 12.725**

Afbeelding 6: Financieel overzicht

11 Zoals opgenomen in de bevestigingsbrieven van OCW
12 Zie overzichten hieronder
13 Voorstel voor pilots 'Een slimmer collegejaar', juli 2022

4. Kennisdeling

4.1 Doel kennisdeling

De landelijke pilot richt zich primair op de kennisdeling in het Core Team SCJ en tussen de instellingen. De kennisdeling heeft als doel het gesprek te bevorderen tussen instellingen, van elkaar te leren en waar mogelijk samen te werken. Hieruit kunnen nieuwe invalshoeken ontstaan voor de deelnemende pilots en kunnen de best mogelijke vormen van interventies worden ontwikkeld voor het hele werkveld.

De kennisdelingsinstrumenten, bijeenkomsten, monitoring en evaluatie zijn allemaal middelen om kennis te delen en tot inzichten te komen. Het delen van evaluaties is ook een vorm van kennisdeling. In de loop van het landelijke programma kunnen de pilotresultaten op hun beurt een nieuwe kennisbron zijn voor andere pilots.

Daarnaast zullen de penvoerders 'secundaire kennisdeling' stimuleren door nieuwsberichten over de pilots via de eigen communicatiekanalen te verspreiden.

4.2 Kennisdelingsinstrumenten

Binnen het landelijk project worden verschillende instrumenten ingezet om kennis te delen. Hierna worden de belangrijkste instrumenten nader toegelicht.

4.2.1 Kennisdelingsplatform

Voor online overleggen en het delen van documenten wordt er een Teams-omgeving ingericht, gehost door de Universiteiten van Nederland (UNL). De pilotinformatie en -resultaten in deze omgeving blijven toegankelijk na afloop van de vierjarige pilot. Het Projectleiding SCJ modereert de Teams-omgeving en zorgt voor het bijhouden van de projectbibliotheek.

Binnen Teams komen er twee omgevingen. De eerste is het communicatiekanaal voor de leden van het Core Team SCJ en de projectleiders. Dit wordt met name gebruikt voor de digitale overleggen en verslaglegging. De tweede omgeving bevat themakanalen voor de lokale pilots. Hier kunnen pilotdeelnemers elkaar ontmoeten, vragen stellen en documenten delen. Ook komt er een bibliotheek voor de archivering van relevante documenten, zoals projectplannen, aanmeldbrieven, bevestigingsbrieven en rapportages. In deze Teams-omgeving kunnen ook(thema) discussies worden gevoerd over onderwerpen, die gezamenlijke of landelijke duiding vragen. Het is de bedoeling om de Teams-omgevingen zo snel mogelijk na de landelijke fysieke kennisdelingsbijeenkomst op 9 november 2023 in gebruik te nemen, zodat de gesprekken voortgezet kunnen worden. De Teams-omgevingen worden tijdens de hele pilot voortdurend geoptimaliseerd, zodat ze blijven aansluiten op de wensen en behoeften van de pilotdeelnemers en het Core Team SCJ.

4.2.2 Kennisdelingsbijeenkomsten

In het kader van de landelijke pilot neemt het Projectteam SCJ het initiatief voor minstens één landelijke kennisdelingsbijeenkomst per jaar voor de leden van het Core Team SCJ, de pilotdeelnemers, belanghebbenden en eventuele belangstellenden. Daarnaast kan het projectteam per pilotthema een landelijke bijeenkomst organiseren. Dit zou ook online of in een hybride vorm kunnen. Uit een eerste inventarisatie door het projectteam is belangstelling gebleken voor dergelijke themabijeenkomsten.

4.2.3 Nieuwsbrief

Tweemaal per jaar zal het Projectteam SCJ een nieuwsbrief voor pilotdeelnemers en belanghebbenden laten uitgaan met informatie over de laatste ontwikkelingen en geplande activiteiten. De eerstvolgende nieuwsbrief wordt verstuurd na afloop van de landelijke kennisdelingsbijeenkomst in november 2023 en de volgende bij voorkeur in juni 2024 voorafgaand aan het zomerreces.

5. Monitoring en evaluatie

In dit hoofdstuk worden de monitoring en evaluatie toegelicht, waarbij aandacht besteed wordt aan de visie en doelen, de uitvoering van de monitoring en de evaluatie en rapportage. Hierbij gaat het met name om de landelijke monitoring.

5.1. Visie en doelen

Vanuit het Ministerie van OCW is de opdracht om de pilots continue te monitoren en evalueren op onder andere de volgende onderwerpen:

- Impact op werkdruk van studenten, docenten en ondersteunende staf
- Impact op kwaliteit van het onderwijs
- Impact op interdisciplinair onderwijs en multilevel onderwijs
- Impact op ruimtebezetting
- Impact op roosters
- Onderzoek het systeem van normering van onderwijsuren
- Impact op conformiteit met de wetgeving.

Het uitgangspunt is dat dit een lichte en vanuit meerwaarde gedreven monitoring en evaluatie is. Uiteindelijk zijn we op zoek naar interventies die werken in een bepaalde context, met andere woorden, naar *best practices*, en daarnaast willen we blootleggen wat mogelijk minder goed werkt. Ook zou het mooi zijn als we kunnen onderzoeken of deze *best practices* breed in te zetten zijn of juist beter werken voor specifieke opleidingen of instellingen. De nadruk binnen de pilots ligt op duurzame veranderingen binnen het onderwijs.

Het doel is om te achterhalen in hoeverre de interventies die in de individuele pilots worden uitgevoerd bijdragen aan meer rust en ruimte in het collegejaar. Dit gebeurt zowel lokaal, door de pilots zelf, als landelijk, door de penvoerende instellingen.

Een eerste stap is om de voortgangsreflectie per pilot op te halen. Dit zal bestaan uit monitoring van de verschillende pilots bij de instellingen. Onder monitoring wordt hier verstaan een continu proces van bijhouden en bekijken van interventies, de voortgang van het project en de geplande en ongeplande effecten van die interventies. Uitdaging is echter dat monitoring vooral goed werkt als het gaat om verbeter- en optimalisatieprocessen ten opzichte van een vooraf gespecificeerde uitkomst. Het proces dat we met deze landelijke pilot ingaan, is veel complexer.

De monitoring moet het leren voeden en gesprekken stimuleren tussen betrokkenen over elkaars voortschrijdend inzicht. De resultaten zijn het beginpunt om met elkaar te leren begrijpen op welke manier een pilot wel of niet bijdraagt aan een antwoord op de vraag van meer rust en ruimte. Een uitdaging is dat de pilots zich in verschillende fases bevinden en in verschillende contexten bij diverse instellingen plaatsvinden.

Daarom wordt voorgesteld om gebruik te maken van de methode van reflexieve monitoring, waarbij iteraties op data met alle betrokkenen centraal staan, met als doel tussentijds verschillende contexten te leren begrijpen. Bij reflexieve monitoring ligt het accent op leren en bijsturen, gericht op structurele verandering.[14] Bij een reflexieve methode wordt ervan uitgegaan dat betrokkenen in een innovatieproject elkaar onderling beïnvloeden wanneer ze elkaars beweegredenen en ontwikkelingen in de omgeving onderzoeken en doorgronden. Door deze uitwisseling kunnen een reflexief leerproces en fundamenteel leren plaatsvinden. Dat wil zeggen dat betrokkenen niet alleen kennis ontwikkelen, maar ook hun doelen, waarden en normen gedurende het proces kunnen bijstellen. De idee is dat deze nieuwe perspectieven het mogelijk maken om vernieuwende, betere, meer acceptabele of meer haalbare oplossingsrichtingen te ontwikkelen.[15]

Met deze reflexieve aanpak kunnen we niet alleen de individuele pilots monitoren en evalueren, maar leren we ook maximaal van elkaar om structurele verandering(en) te kunnen bewerkstelligen. Bovendien dient deze monitoringsmethode als een vorm van kennisdeling, omdat de pilotdeelnemers regelmatig met elkaar in gesprek gaan.

5.2 Uitvoering monitoring

5.2.1 Lokale monitoring

Elke deelnemende pilot zal de eigen gestelde doelstellingen monitoren om te kunnen vaststellen of de pilot het gewenste effect heeft op de direct betrokkenen. Ook monitoren zij om zicht te houden op het verloop van de pilot en om te weten welke stappen nog moeten worden gezet om het doel te bereiken. Tot slot leggen zij vast wat de obstakels zijn bij de uitvoering van hun interventie.

5.2.2 Landelijke monitoring

De landelijke monitoring is pilotoverstijgend en heeft als doel om in gezamenlijkheid de meest passende, betrouwbare en valide oplossingen op te halen die daadwerkelijk antwoord geven hoe instellingen meer rust en ruimte kunnen creëren.

5.2.3 Uitgangspunten en aanpak

We vinden het belangrijk om bij het monitoren de volgende uitgangspunten te hanteren:

- De pilots zijn zoveel mogelijk autonoom in het monitoren van hun eigen pilot.
- De monitoring moet informatie opleveren die door alle betrokkenen wordt herkend.
- Er wordt gemonitord op basis van een kader dat structuur geeft aan de verschillende niveaus van monitoring.
- Door de frequentie van het ophalen van gegevens laag te houden en de gegevens geen absolute betekenis toe te kennen wordt de totale monitoring licht gehouden.
- Los van de inhoudelijke elementen rondom de impact zoals hierboven benoemd, is het uiteindelijke onderwerp ook het lerend vermogen van alle betrokkenen in de pilots.

De verschillende onderdelen die in ieder geval aan bod komen zijn:

- Analyse van verzamelde pilotdata in relatie tot pilotdoelen (lokaal)
- Dialogen over obstakels en acceleratoren voor rust en ruimte per thema (landelijk)
- Narratief/conclusies over welke elementen uit alle pilots opgeschaald kunnen worden vanuit de vraag: hoe creëren we in de sector meer rust en ruimte, en eventuele effecten op het wettelijke kader (landelijk)
- Om deze analyse vanuit de groepen te objectiveren is het voorstel om in een laatste stap een panel bestaande uit onder andere velddeskundigen, zoals De Jonge Akademie, de oplossingen voor te leggen. Onderschrijven zij de belangrijkste lessen en kunnen zij hun analyse vertalen naar een reeks van aanbevelingen?

De landelijke pilot staat in het teken van kennis delen, van elkaar leren, experimenteren, innoveren en mogelijk zelfs transformeren. De reflexieve monitoring geeft daar ruimte aan en sluit goed aan bij de complexiteit van de opdracht, het creëren van draagvlak voor de oplossingen en daarmee: de duurzame borging van opbrengsten van de pilot.

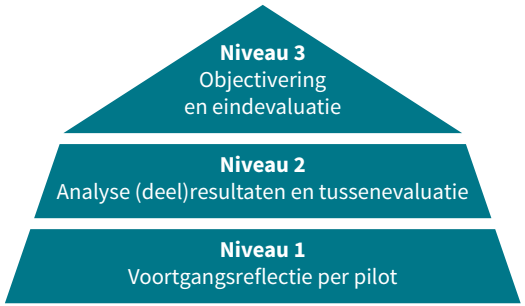
Om deze monitoringsaanpak goed op te zetten en uit te voeren is er een werkgroep Monitoring ingericht, die onder andere bestaat uit pilotdeelnemers. Deze werkgroep zal een aantal keer bij elkaar komen om met elkaar een breed gedragen aanpak te bepalen.

14 www.drift.eur.nl

15 Arkestijn, Van Mierlo, Potters, Methoden voor monitoring en evaluatie van innovatieprojecten (2007)

Bij reflexief monitoren kunnen veel instrumenten gebruikt worden. De keuze voor de instrumentatie moet passend zijn bij een proces waarin veel mensen uit veel verschillende werkelijkheden met elkaar willen leren. Zo is er bijvoorbeeld verschil in grootte en aard van de opleidingen of instellingen en zijn er soms geen uniforme jaarindelingen.

Eén van de uitgangspunten is dat er wordt gemonitord op basis van een kader dat structuur geeft aan de verschillende niveaus van monitoring. Om een idee te geven van zo'n kader of framework is hieronder de eerste opzet van een monitoringspiramide getekend die bovenstaande stappen visualiseert.

Afbeelding 7: Monitoringspiramide

1 **Niveau 1**
Het eerste niveau richt zich op de voortgangsreflectie per pilot. Vragen die hierbij horen zijn bijvoorbeeld:

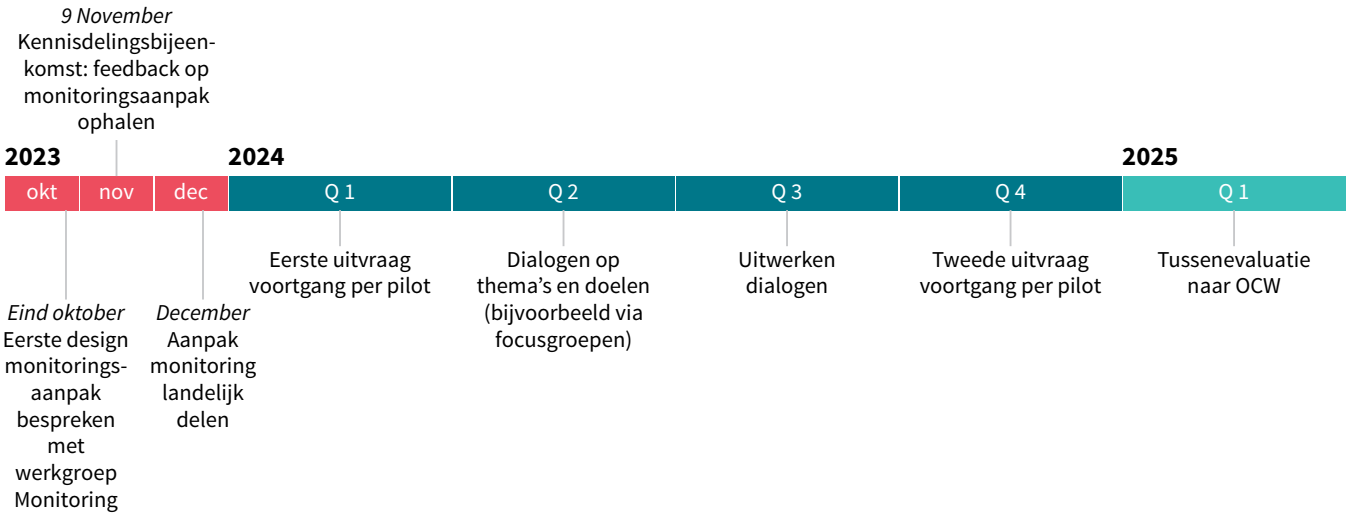
- Doen we wat we afgesproken hebben?
- Zien we al (directe) resultaten ontstaan van onze interventies?
- Is er bijsturing nodig?
- Wat zit er tegen? Welke obstakels zijn er?
- Wat kunnen we leren?

2 **Niveau 2**
Op het tweede niveau gaan de pilotdeelnemers met elkaar in gesprek vanuit thematische vragen op basis van hun eigen doelen en data. Door deze vorm van monitoring wordt netwerkvorming mogelijk gemaakt: veel interactie vindt plaats tussen de verschillende stakeholders. Door niet uitsluitend als individuele pilots, maar juist ook in samenhang, zaken anders aan te pakken leent dit niveau zich ervoor om samen te leren en systeemknelpunten aan te pakken. Dit kan bijvoorbeeld door middel van kwalitatieve gesprekken of vragen specifiek toegespitst op een bepaalde pilot of thema. Op dit niveau willen we 'lerende vragen' formuleren en uiteindelijk een analyse maken van de (deel)resultaten, die gebruikt kunnen worden bij het schrijven van de tussenevaluatie na twee jaar en de eindevaluatie na vier jaar. Zo kunnen we gezamenlijk bepalen welke interventies kunnen bijdragen aan het creëren van rust en ruimte voor zowel studenten als docenten en welke contextvariabelen hierop van invloed zijn.

3 **Niveau 3**
Op niveau 3 worden de narratieven per thema geobjectiveerd. Thematische vragen zijn hierbij het uitgangspunt. Hierbij worden idealiter externe experts en betrokkenen uitgenodigd om te reflecteren op de opbrengsten van de narratieven en de voorgestelde interventies.

Deze voorgestelde monitoringsaanpak wordt besproken en nader vormgegeven met de werkgroep Monitoring en tijdens de kennisdelingsbijeenkomst in november 2023. Voor de analyse en het onderzoek van de uitkomsten van de monitoring zal, indien nodig, externe expertise worden ingeschakeld.

Voor 2023/2024 zijn de eerste stappen voor de monitorings-aanpak als volgt:

5.3 Evaluatie en rapportage

Met de opbrengsten uit de pilots, die we op niveau 2 van de monitoringspiramide ophalen, kunnen we onderzoeken in hoeverre de interventies bijdragen aan meer rust en ruimte in het collegejaar.

Bij reflexieve monitoring wordt niet gekozen voor een onafhankelijke duiding van resultaten op basis van een conceptueel kader, maar vinden iteraties plaats. Betrokkenen bij projecten identificeren gezamenlijk (niet-) helpende factoren op basis van hun data. Op basis van deze evaluatie, objectiveert een panel van deskundigen deze bevindingen. De aanbevelingen die op die wijze worden gedaan, hebben een groot draagvlak en/of worden breed herkend.

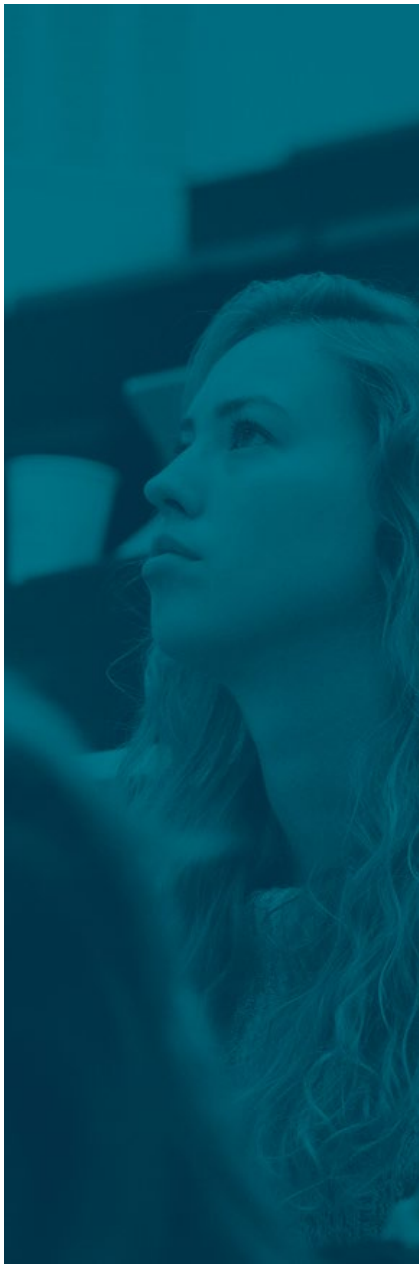
De penvoerende instellingen verzorgen samen met het Core Team SCJ een tussenevaluatie na twee jaar (niveau 2 monitoringspiramide) en een eindrapportage na vier jaar over de (deel)resultaten van de landelijke pilot (niveau 3 monitoringspiramide). In de tussenevaluatie wordt de *input* en *output* van jaar 1 en 2 verzameld en aangevuld met extra informatie over onder andere het proces, obstakels en de eerste resultaten. De eindevaluatie bevat onder meer aanbevelingen voor een duurzamere inrichting van het academisch jaar, samenwerking en toetsing of herinrichting van de wettelijke kaders.

Omdat we gezamenlijk tot inzichten en resultaten komen, verwachten we dat de opgedane kennis veel doelmatiger kan worden toegepast. In deze samenwerking tussen de onderwijsinstellingen via de landelijke pilot SCJ kunnen we steeds opnieuw richting bepalen en bijsturen op weg naar een slimmer collegejaar.

6. Stakeholdermanagement

Inspraak van stakeholders op de interventies vindt zowel landelijk als lokaal plaats. Hoe dit precies op landelijk niveau gebeurt, wordt vastgelegd in het plan Stakeholder-management van het Projectteam SCJ na overleg met het Core Team SCJ. Focusgroepen vinden met name lokaal plaats en zijn bedoeld voor feedback op de inhoud en uitvoering van de specifieke pilots. Op landelijk niveau kunnen ook focusgroepen worden gevormd voor bijvoorbeeld de monitoring en evaluatie van de pilots.

De penvoerders zoeken en onderhouden contact met landelijke organisaties, zoals De Jonge Akademie, het ComeniusNetwerk, de UNL, de Vereniging Hogescholen, studentenorganisaties, de NVAO en de Onderwijsinspectie. Ook zullen de penvoerende instellingen studenten en docenten buiten de genoemde netwerken actief proberen te betrekken bij kennisdelingsactiviteiten en activiteiten voor monitoring en evaluatie.

7. Communicatieplan

Binnen de landelijke pilot zal er een gezamenlijk communicatieplan worden opgesteld met het Core Team SCJ. In het communicatieplan zullen onder meer richtlijnen komen voor de publicatie van resultaten op lokaal en landelijk niveau. De projectleiders maken een publieke webpagina met de omschrijving van het landelijke project, een lijst van deelnemende onderwijsinstellingen, een beschrijving van de lokale pilots en de contactpersonen per instelling. Bij alle pilotdeelnemers en het Core Team SCJ is nagevraagd welke contactinformatie er publiekelijk mag worden gedeeld. De publicatie van nieuwswaardige resultaten vanuit de lokale pilots wordt aangemoedigd, bij voorkeur in overleg met het eigen lid van het Core Team SCJ als er wordt verwezen naar de landelijke pilot.

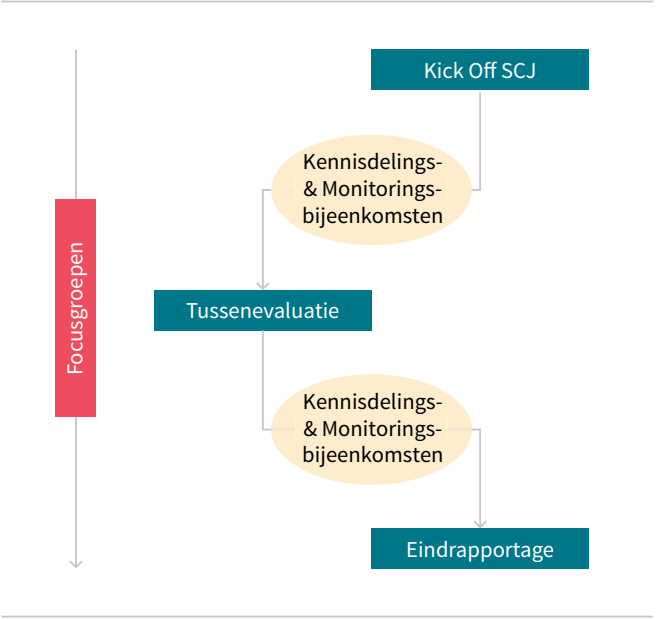
8. Eindrapportage en decharge

In het vierde jaar wordt er een afsluitende analyse gedaan van het project als geheel. De inhoud en vorm moeten nog worden afgestemd door de penvoerders met het Core Team SCJ en OCW. Na een eindbijeenkomst met OCW wordt decharge verleend aan de penvoerders. De Stuurgroep SCJ zal bepalen op welke wijze decharge wordt verleend.

9. Projectplanning op hoofdlijnen

De projectplanning wordt gepubliceerd en geactualiseerd in de Teams-omgevingen. Deze landelijke planning is bedoeld al leidraad voor de projectplanning van de lokale pilots. De leden van het Core Team SCJ zullen toezien op de aansluiting van de lokale pilots bij de landelijke planning. De projectplanning beschrijft de route naar de eindrapportage, zoals verbeeld in de afbeelding.

In 2023 is de landelijke pilot Slimmer Collegejaar van start gegaan. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste activiteiten per kwartaal in 2023:

2023

Q 1	Q 2	Q 3	Q 4
Formele start SCJ	Start Samenwerking penvoerders	Kennismakingsbezoeken projectleiders aan deel-nemers SCJ	Publicatie Projectplan
Aanstelling projectleiders	Inventarisatie pilots & contactpersonen	Schrijven en afstemming projectplan	Start bijeenkomst Core Team SCJ
Kick Off SCJ	Nieuwsbrief SCJ	Kwartaalbijeenkomst OCW	Landelijke Kennisdelings-bijeenkomst
			Focusgroep Inrichting Monitoring
			Nieuwsbrief SCJ

Activiteit Penvoerders | Activiteit Core Team SCJ | Nieuwsbrief deelnemers belangstellenden | Landelijke activiteit SCJ

Voor de komende jaren zal een globale planning worden aangehouden, zoals weergegeven in de onderstaande overzichten. Daarnaast zullen er in de Teams-omgeving bijennkomsten worden georganiseerd zowel voor de kennisdeling tussen de instellingen als voor de monitoring.

2024

Q 1	Q 2	Q 3	Q 4
Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Nieuwsbrief SCJ	Heidag Core Team SCJ (Tussenevaluatie)
Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Voorbereiding Tussen-evaluatie	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen
Kwartaalbijeenkomst OCW	Kwartaalbijeenkomst OCW	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Rapport Tussenevaluatie
	Landelijke Kennisdelings-bijeenkomst	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Stuurgroep SCJ bijeenkomst
		Kwartaalbijeenkomst OCW	Kwartaalbijeenkomst OCW
			Nieuwsbrief SCJ

2025

Q 1	Q 2	Q 3	Q 4
Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Nieuwsbrief SCJ	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen
Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Stuurgroep SCJ bijeenkomst
Kwartaalbijeenkomst OCW	Kwartaalbijeenkomst OCW	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Kwartaalbijeenkomst OCW
	Landelijke Kennisdelings-bijeenkomst	Kwartaalbijeenkomst OCW	Nieuwsbrief SCJ

Activiteit Penvoerders | Activiteit Core Team SCJ | Nieuwsbrief deelnemers belangstellenden | Landelijke activiteit SCJ | Tussenevaluatie en Eindrapportage

2026

Q 1	Q 2	Q 3	Q 4
Voorbereiding Eind-rapportage	Uitvraag Eindrapportage	Core Team Heidag Eindevaluatie	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen
Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Nieuwsbrief SCJ	Stuurgroep SCJ bijeenkomst
Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Kwartaaloverleg Stake-holders of Focusgroepen	Kwartaalbijeenkomst OCW
Kwartaalbijeenkomst OCW	Kwartaalbijeenkomst OCW	Stuurgroep SCJ bijeenkomst	Eindbijeenkomst
	Landelijke Kennisdelings-bijeenkomst	Kwartaalbijeenkomst OCW	Rapport SCJ
			Nieuwsbrief SCJ"

Activiteit Penvoerders | Activiteit Core Team SCJ | Nieuwsbrief deelnemers belangstellenden | Landelijke activiteit SCJ | Tussenevaluatie en Eindrapportage

Projectplan Penvoering | Landelijke pilot *Een Slimmer Collegejaar*

Bijlagen

Erasmus University Rotterdam

Universiteit van Amsterdam

SCJ

Bijlage 1
Brief aan Tweede Kamer over Pilots

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
34005990

Bijlagen
2

Datum 4 oktober 2022
Betreft Brief aan ho-instellingen over pilots Een slimmer collegejaar

Hierbij stuur ik u een afschrift van een brief aan colleges van bestuur van de universiteiten en twee hogescholen over de pilots Een slimmer collegejaar.
De Jonge Akademie heeft in 2021 het advies 'Een slimmer academisch jaar' gepubliceerd waarin zij constateren dat het Nederlands academisch jaar in vergelijking met het buitenland relatief lang en intensief is. Dat veroorzaakt een hoge werkdruk voor studenten, docenten en onderzoekers en laat weinig tijd over voor onderzoek en andere wetenschappelijke kerntaken.

In het afgelopen half jaar heeft een aantal universiteiten en enkele hogescholen het rapport van De Jonge Akademie uitgewerkt in een aantal concrete pilots (zie bijlage). Door op verantwoorde wijze het aantal weken met onderwijs en tentamens te verminderen en/of bestaande onderwijsactiviteiten slimmer in te richten, krijgen onderzoekers en docenten meer tijd voor het doen van onderzoek, andere wetenschappelijke activiteiten en het verbeteren van het onderwijs. De extra ruimte biedt studenten bijvoorbeeld meer tijd voor stages, onderwijsprojecten zoals *challenges*, extra curriculaire activiteiten, of summer schools. Bij de pilots Een slimmer collegejaar kan gedacht worden aan reflectie op en het ombouwen van curricula, het voorkomen van onnodige overlap op curriculumniveau, waardering van online contact, aanpassen van toetsing(svormen) en herkansingsweken, slimmer roosteren of werkvormen waar studenten meer regie hebben over hun tijdsindeling. Curricula met een gebalanceerde studielast bieden ruimte voor bezinning en ontspanning, wat ook ten goede komt van de onderwijsprestaties en ervaringen van studenten. Voor mij staat voorop dat de pilots niet ten koste mogen gaan van de onderwijskwaliteit of het eindniveau. De intentie is zeker niet om hetzelfde aantal uren college in een jaar in minder weken te doen. De pilots Een Slimmer collegejaar zal op dit onderdeel nauwlettend worden gemonitord.

In de bijgevoegde brief worden de colleges van bestuur uitgenodigd om deel te nemen aan de pilots. Ik trek voor deze pilots in totaal 10 miljoen euro uit. Per pilot wordt € 75.000 per jaar voor een periode van vier jaar beschikbaar gesteld, met een maximum van drie gefinancierde pilots per deelnemende instelling. De gehele looptijd bedraagt vier jaar: 2023 tot en met 2026. De pilots zullen onderzocht en gemonitord worden door de deelnemende instellingen en landelijk

Pagina 1 van 2

door de penvoerende universiteiten: Universiteit van Amsterdam en Erasmus Universiteit Rotterdam. Hierbij wordt met name gekeken naar de impact op werkdruk van studenten en docenten en ondersteunende staf, en de kwaliteit van het onderwijs. Na twee jaar wil ik bekijken wat de eerste opbrengsten van de pilots zijn en in overleg met betrokken instellingen en met de studentenbonden bespreken of bijsturing al dan niet wenselijk is.

Onze referentie
34005990

Hoewel het advies van De Jonge Akademie gericht was op het academisch collegejaar, hebben ook twee hogescholen aangegeven geïnteresseerd te zijn in deelname aan de pilots. Als uit de pilot blijkt dat een 'slimmer collegejaar' ook voor een bredere groep hogescholen relevant is, dan ben ik bereid in overleg te gaan met de Vereniging Hogescholen om een soortgelijk traject ook voor de hogescholen te faciliteren.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Robbert Dijkgraaf

Pagina 2 van 2

Bijlage 2
Voorstel voor Pilot 'Een Slimmer Collegejaar'

Juli 2022

Voorliggende (concept)voorstel is het resultaat van drie overleggen met de werkgroep 'Een slimmer collegejaar' bestaande uit stafmedewerkers, docenten (vanuit ComeniusNetwerk), studenten (medezeggenschap), onderzoekers (De Jonge Akademie) en hoofden strategie van acht universiteiten en twee hogescholen op 27 januari, 16 februari en 8 maart jl., aangevuld met schriftelijke inbreng vanuit de UM en de UU. OCW heeft deze werkgroep ondersteund. De minister van OCW is op 6 juli jl. akkoord gegaan met het voorstel voor de pilots 'Een slimmer collegejaar'.

Doel van de pilot is om het aantal weken met onderwijs en/of tentaminering op een verantwoorde wijze terug te brengen en/of bestaande onderwijsactiviteiten slimmer in te richten, zodat er gedurende het collegejaar meer 'rust en ruimte' voor studenten en docenten ontstaat. Hierdoor komt er ook meer ruimte voor andere zinvolle activiteiten. Denk bij docenten en onderzoekers bijvoorbeeld aan: het verbeteren en vernieuwen van het onderwijs, onderzoek verrichten, deelname aan (wetenschappelijke) conferenties, volgen van trainingen en cursussen. Denk bij studenten aan: meer keuzemogelijkheden qua timing, tempo en toetsmomenten, extra curriculaire activiteiten, summer schools, stages, buitenlandverblijf, balans tussen studie, (bij)baan en privé.

Deze verkenning geeft op beknopte wijze de mogelijkheden om te komen tot een slimmer collegejaar weer met betrekking tot: 1. Probleemschets en -analyse, 2. Kansen, 3. Aandachtspunten, 4. Pilots, Impact Corona 5. Onderzoek en monitoring, 6. Organisatie & financiering van de pilots.

1. Probleemschets en -analyse

- Het collegejaar binnen de hogeronderwijsinstellingen is lang. Voor universiteiten geldt dat het gemiddeld 9 weken langer (onderwijs- plus tentamenweken) is dan bij andere vergelijkbare universiteiten in de EU. Nederland: varieert van 26.5 tot 35 onderwijsweken. Gemiddeld 30 onderwijsweken. Steekproef buitenland: varieert van 21 tot 29 onderwijsweken. Gemiddeld 24.5 onderwijsweken. Het collegejaar loopt tot ver in de zomer door vanwege o.a. scriptiebegeleiding en -beoordelingen en herkansingstoetsen.[1] Naar de opbouw van het collegejaar in het hbo moet nog verkennend onderzoek gedaan worden, zodat deze vergelijking completer gemaakt wordt. Dit zal als onderdeel van de pilot in gang worden gezet.
- De werkdruk voor docenten, onderzoekers en andere medewerkers op instellingen is te hoog[2]. Er zijn te weinig rustmomenten voor staf en ondersteunend personeel. De onderwijsvrije weken worden vaak gevuld met vergaderingen en bijeenkomsten waar in de onderwijsperiode geen tijd voor is. De balans tussen onderzoek en onderwijzende taken is zoek. Ontwikkel- en/of innovatietijd voor het onderwijs is te beperkt.
- De studielasten voor studenten zijn te hoog, met als gevolg psychische druk en werkstress. Meer dan de helft van de studenten (51%) ervaart psychische klachten. Veel studenten ervaren eenzaamheid, prestatiedruk, stress en slaapproblemen. De corona-crisis heeft eraan bijgedragen dat meer studenten psychische klachten hebben.[3]

1 De Jonge Akademie (2021). Een slimmer academisch jaar. Amsterdam.
2 PwC. Toereikendheid, doelmatigheid en kostentoerekening in het mbo, hbo en wo&o. 2021.
3 RIVM, Trimbos-instituut en GGD GHOR Nederland Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs. 2021.

2. Kansen

- Flexibilisering onderwijs:
  - meer nadenken hoe een student zelf regie kan krijgen over eigen ontwikkeling en leerroute;
  - meer maatwerk voor studenten;
  - mobiliteit binnen en buiten de onderwijsinstelling;
  - inhoudelijk aanbod samen ontwikkelen en aanbieden.
- Digitalisering: waar liggen de kansen van de digitaliseringslag van afgelopen twee jaar?
- De mogelijkheid om meer tijd en ruimte voor reflectie voor zowel docenten als studenten te hebben.
- (Her)tentamens: zijn er nu veel. Kan goed zijn voor studenten maar kost veel tijd, en leidt vaak tot 'pogingen' i.p.v. serieuze voorbereiding.
- Inmiddels is er een beweging op gang gekomen vanuit de Nederlandse universiteiten om het overvolle en te lange collegejaar op de agenda te zetten. Ook wordt gekeken of en hoe er meer hogescholen kunnen aanhaken, zodat het een gezamenlijke beweging binnen het hoger onderwijs kan worden, en bovenstaande kansen in beide sectoren aan bod kunnen komen.
- De minister van OCW vindt het belangrijk om te werken aan een gezond en sterk fundament voor het stelsel van hoger onderwijs en wetenschap met meer rust en ruimte voor studenten, onderzoekers en docenten.[4]

3. Aandachtspunten

- Aanpassingen van collegejaar kunnen voor docenten aanvankelijk tot een hogere werkdruk leiden. Het vraagt o.a. om een didactische en inhoudelijke herziening van cursussen. Dergelijke majeure aanpassingen brengen vrijwel altijd (tijdelijke) onzekerheden en fricties met zich mee.
- Eenzelfde onderwijsbelasting (1680 p/j) in een kortere periode samenballen kan juist tot een hogere werkdruk bij studenten leiden omdat bijvoorbeeld onderwijs en toetsing nog niet direct zijn herontworpen voor de nieuwe structuur.
- Aandacht voor studentenwelzijn geldt in het bijzonder voor eerstejaarsstudenten. Zij moeten aan veel veranderende factoren wennen, zoals een nieuwe sociale omgeving, nieuwe studie en (mogelijk) een nieuwe stad. Een 'passende' start in het eerste jaar kan vooral bij deze groep studenten een verademing zijn.
- Docenten willen meer ruimte, maar vinden het vaak ook lastig om onderdelen van de inhoud van hun vakken te schrappen.
- Minder onderwijsweken kan ertoe leiden dat studenten minder uren studeren op jaarbasis (intern onderzoek UvA).
- Meer vrije onderwijsweken voor docenten in de zomer kan tot problemen leiden bij studenten voor het afronden van hun scriptie/eindopdracht.
- Drieslag kwalificatie, socialisatie en personificatie blijvend verbinden, en niet uit elkaar halen (bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling alleen in de zomer).
- Facilitaire diensten: een andere manier van onderwijs(planning) kan wellicht leiden tot leegstand van gebouwen of overbezetting op piekmomenten en dit kost geld.
- Terugbrengen van praktijkuren (bij bijvoorbeeld technische, biomedische en natuurwetenschappen) kan onwenselijk of onhaalbaar zijn.
- Studenten zien hertentamens als hun recht. Moeilijk om daar iets aan te veranderen?
- Het heroverwegen van de Nederlandse ECTS-norm (volgens welke 1 ECTS punt staat voor 28 studie-uren) geen onderdeel is van deze pilots, is dit wel een denkrichting die meegenomen zal worden in de verdere ontwikkeling en evaluatie van een slimmer collegejaar.
- Opzet collegejaar sluit niet aan bij structuur van po, vo, mbo. Mogelijk juist ook weer een kans om in die onderwijssectoren deze discussie ook te voeren om meer rust in het stelsel te brengen (daar ook meer onderwijsuren in vgl. met andere EU landen).

Deze aandachtspunten zullen een belangrijke rol gaan spelen bij de verdere uitwerking (het ontwerp) van de pilots op de instellingen en onderdeel van gesprek zijn op zowel lokaal als landelijk niveau, bijvoorbeeld bij de bijeenkomsten en seminars die georganiseerd gaan worden. Het doel is ook om te bekijken hoe deze aandachtspunten opgevangen kunnen worden.

4. Pilots

Belangrijke uitgangspunten voor de pilots:

a. Doel van de pilots is om het aantal onderwijsweken op een verantwoorde wijze met – in de regel - vier weken terug te brengen, zodat de werkdruk van zowel docenten en onderzoekers als van studenten wordt teruggebracht. Hierbij kan gedacht worden aan de maand januari of juni;
b. b. Daarnaast draagt de pilot bij aan verbetering van de onderwijskwaliteit (studeerbaarheid) én het welzijn van studenten (rust en ruimte). Het 'eindniveau' en de

4 Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap, 17 juni 2022.

eindkwalificaties van de deelnemende opleidingen staan niet ter discussie;

c. Elke faculteit/instelling bepaalt zelf wat voor hen de werkdruk kan verlagen, in relatie tot een slimmer collegejaar: geen one size fits all. Wel maximaal van elkaar leren;
d. We behouden interfacultaire onderwijsmobiliteit, met name in de bachelorfase;
e. We leren van het buitenland qua duur en inrichting van het collegejaar;
f. Universiteiten en hogescholen werken - bij meerwaarde - samen in een pilot;
g. In eerste instantie binnen de wettelijke kaders, maar pilot kan er wel toe leiden dat de WHW t.z.t. op onderdelen kan worden gewijzigd; en
h. Inspectie en NVAO worden gevraagd om – op verzoek van de instelling – mee te kijken met de pilots uit de oogpunten van de juridische en kwaliteitszorgkaders, en daarmee de instelling gewaarborgde 'experiment-eerruimte' te bieden.

Mogelijke typen pilots:

Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula

Deze pilot richt zich vooral op de ruimte om curricula om te bouwen (hoeveelheid inhoud, onderwijsvormen, contacturen, planning, …), zodat de eigen werkdruk en die van studenten wordt verminderd, zonder af te doen van de kwaliteit. Met deze pilot onderzoeken we hoe we het 'te vol proppen' van de curricula tegen kunnen gaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kritisch nadenken over de inhoud van de vakken, de hoeveelheid stof of voor_komen van onnodige overlap op curriculumniveau. Zijn er nog succesvolle modellen in het buitenland met evidence die als basis kunnen dienen voor deze (en andere) pilot(s)?
Opbrengsten:

- Duidelijkheid of vakken en curricula te vol zijn, en of hetzelfde eindniveau met minder inhoud, minder contacturen, meer zelfstudie of met andere onderwijsvormen e.d. bereikt kan worden;
- Kennis hoe zo'n proces van reflectie en ombouwen curricula kan worden vormgegeven;
- Inzicht in effecten voor docenten en studenten (werkdruk, studierendement, leeropbrengst).
- Kennis of en hoe het ombouwen van curricula kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met - in de regel - vier weken.

Personele lasten[5]	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Pilottrekker	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (onderwijskundige)	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (docent of beleidsmedewerker)	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400
Twee studentleden	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600
Onderzoek en monitoring	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**

NB. De (landelijke) financiële bijdrage aan de pilot(s) moet gezien worden als een bijdrage in de kosten (om de pilot uit te voeren), die voor de instelling hoogstwaarschijnlijk hoger zijn dan de hierboven genoemde bedragen. Het is evenwel een voldoende stimulans om de pilot in gang te zetten.

5 Rekentarief pilottrekker €120/u (21 dagen), onderwijskundige (€ 120/u (21 dagen), docent (€120/u (15 dagen) student €40/u (15 dagen). De beschreven berekeningen volgen het format: personen * FTE * uren * tarief / per jaar

Pilot 2. Waardering blended learning

verbeteren en de leeropbrengsten van studenten te vergroten. Hier staat voorop dat blended learning moet worden benaderd vanuit een onderwijskundige visie en de daarbij passende werkvormen en als aanvulling op en verrijking van het onderwijs, niet als een vervanging of zelfs een bezuiniging. Denk aan hergebruik van leermaterialen (zoals korte kennisclips), autonomie van studenten stimuleren door hen zelfstandig te laten werken met online consultatiemogelijkheden, gaming, artificial intelligence inzetten voor verbeteren gepersonaliseerde toetsing, e.d. Wat voor onderwijs is er nodig en welke onderwijsvorm past daar het beste bij? Wanneer is begeleiding nodig en wat kunnen studenten zelfstandig doen? Wat kan hergebruikt worden en wat moet nieuw zijn? Welke onderdelen van het cursusprogramma kunnen goed online (bijvoorbeeld kennisoverdracht), zodat er ook extra tijd vrij komt voor fysiek contactonderwijs, bijvoorbeeld voor discussie, feedback, reflectie, e.d. Ervaringen van deze pilot kunnen ook input vormen voor pilot 1.
Opbrengsten:

- Kennis en ervaring m.b.t. het inzetten van de verschillende mogelijkheden van online onderwijs, inclusief optimaal gebruik van fysiek (campus)onderwijs;
- Handvatten voor het proces van herziening curricula met online onderwijs.
- Inzichten in effecten van online onderwijs voor docenten en studenten, bijvoorbeeld gericht op werkdruk, studierendement, leeropbrengst;
- Kennis en ervaring of en hoe het meer inzetten van online onderwijs kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met - in de regel - vier weken.

Personele lasten[6]	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Pilottrekker	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (onderwijskundige)	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (docent of beleidsmedewerker)	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400
Twee studentleden	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600
Onderzoek en monitoring	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**

Pilot 3. Programmatisch toetsen en herkansingsweken

In deze pilot willen we vooral specifiek de voorbereidings- en nakijkmomenten van toetsen terugbrengen. Daarnaast komt het vaak voor dat in januari vlak na de kerstvakantie tentamens worden ingepland. Studenten worden indirect gedwongen hun onderwijsvrije weken te gebruiken om zich voor te bereiden op de tentamens. De timing van de tentamens neemt de rust die de kerstvakantie zou moeten geven weg. Het zou wellicht beter werken door onderwijsvrije weken na tentamens in te plannen. Vier mogelijke subpilots die afzonderlijk of in samenhang kunnen worden uitgevoerd:

1. In deze pilot wordt gekeken naar programmatisch toetsen en andere vernieuwende toetsvormen, die een positief effect hebben op het studiesucces van studenten en werkdrukverlagend werken voor docenten. Voorbeeld is de opleiding geneeskunde aan de VU die gestart is met programmatisch toetsen waarbij geen cijfers toegekend worden, alleen voldaan of niet voldaan. Aanleiding was dat studenten vaak geïsoleerd hard werkten aan hoge cijfers en alles deden om zo hoog mogelijke cijfers te krijgen. Dat

6 https://vu.nl/nl/nieuws/2022/einde-cum-laude-vu-masteropleiding-geneeskunde

levert stress op. Door het afschaffen van cijfers én cum laude studenten wordt gestimuleerd om juist te leren van feedback.6 Vraag is of deze aanpak ook werkdruk-verlagend voor docenten werkt. Ook kan gedacht worden aan leerwegonafhankelijk toetsen: de student heeft regie over de route naar de (integrale)toets. Denk hierbij ook aan portfolio's.

2. Verminder het aantal herkansingsmomenten: van herkansingsweken na elke blokperiode (excl. blokperiode 1) naar bijvoorbeeld een of twee keer per jaar een herkansingsmogelijkheid. Dat kan tot verhoogde studiedruk leiden en problematisch zijn voor eerstejaars studenten i.v.m. BSA-norm.
3. Geen scriptiebeoordelingen in de zomerperiode (medio juli-medio augustus): scriptie moet uiterlijk op 30 juni zijn ingeleverd. Dit vraagt vooral om een betere planning vanuit de opleiding, en niet alleen de student.
4. Valideren van eerder en elders opgedane kennis (en ervaring).

Opbrengsten:

- Inzicht in hoe verbetering van toetsing kan bijdragen aan werkdrukvermindering bij docenten, de stress bij studenten en het verbeteren van de onderwijskwaliteit.
- Handvatten voor concrete verbeteringen t.a.v. toetsing en herkansingen.
- Kennis en ervaring of en hoe toetsing en het anders organiseren van toetsing en tentamenweken kan leiden tot een gewenste verkorting van het collegejaar met - in de regel - vier weken.

Personele lasten[7]	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Pilottrekker	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (onderwijskundige)	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (docent of beleidsmedewerker)	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400
Twee studentleden	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600
Onderzoek en monitoring	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**

Pilot 4. Concentreren vs. verspreiden onderwijs- en onderzoekstaken

Deze pilot richt zich op het concentreren of verspreiden van onderwijs- en onderzoekstaken. Zo kan er voor worden gekozen de laatste maand voor de zomer (juni) of de eerste maand na de kerst (januari) voor reguliere docenten/ onderzoekers onderwijsvrij te laten zijn. Deze maand kunnen ze inzetten voor onderzoek, vernieuwing van het onderwijs, deelname summer schools en congressen enz. Voor de universiteiten gaat het bijvoorbeeld om het wetenschappelijk personeel (WP) dat internationaal concurrerend wil blijven, maar nu te weinig tijd heeft om aan hun internationale onderzoeks- of onderwijsprofiel te werken. De hogescholen zouden deze periode kunnen gebruiken om het onderzoek binnen lectoraten beter te verbinden aan onderwijsvernieuwingen en aan het onderzoek van andere hogeschooldocenten en van studenten. In deze pilot gaat het om het slimmer roosteren van individuele docenten, en een zinvolle invulling van deze vrijgekomen tijd.

7 Rekentarief pilottrekker €120/u (21 dagen), onderwijskundige (€ 120/u (21 dagen), docent (€120/u (15 dagen) student €40/u (15 dagen)
De beschreven berekeningen volgen het format: personen * FTE * uren * tarief / per jaar.

Voor studenten betekent dat dat deze maand ook anders ingericht kan worden. Denk aan andere vormen van 'verrijkte' leeromgevingen zoals incubators, stageprojecten, challenges, student companies etc. om – naast bijvoorbeeld rechtstreeks ondernemerschapsonderwijs – ondernemerschap onder studenten te stimuleren, of het participeren in projecten gericht op het stimuleren ondernemerschap via een regionale infrastructuur die ook openstaat voor niet-studenten (bron VH). Deze initiatieven staan – bij voorkeur – niet los van het reguliere onderwijsprogramma, maar kunnen wel apart georganiseerd worden. Zie inzet extra staf hieronder.

Experimenteer met meer financiering voor extra staf, waarbij nog een deel van het WP een betere onderwijs/onderzoek ratio krijgt in zijn/haar taken. Zie ook relatie met erkennen en waarderen. In dit kader kan ook gedacht worden aan de inzet van 'docentpromovendi': 40% onderwijs – 60% onderzoek voor 6 jaar. Tot slot kan gedacht worden aan de inzet van extra studentassistenten die hierop beter op facultair-, instellingsniveau worden voorbereid. Zie ook de pilot 'studentenkwalificatie onderwijs' die OCW financiert, waarvan de UU de penvoerende universiteit is. Ook blijven de studievoorschotmiddelen voor het hoger onderwijs behouden (Coalitieakkoord, 2021).

Opbrengsten:
- Inzicht in effecten van zowel concentreren als spreiden van onderwijs- en onderzoekstaken.
- Inzicht en goede voorbeelden t.a.v. zinvolle tijdsbestedingen voor zowel docenten/onderzoekers als studenten in de vrijgekomen periode.
- Effecten van het concentreren of spreiden van onderwijs- en onderzoekstaken op de werkdruk en de werkstress bij docenten en studenten.

Personele lasten[8]	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Pilottrekker	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (onderwijskundige)	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Lid (docent of beleidsmedewerker)	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400	€ 14.400
Twee studentleden	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600
Onderzoek en monitoring	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**	**€ 74.320**

Pilot 5. Integrale pilot

Een integrale pilot bestaat uit een combinatie van één of meer van de hierboven beschreven pilots. Deze pilot legt de focus meer op een integrale benadering van het onderwijsprogramma, in plaats van vooral één onderdeel aan te pakken. Voorbeeld van een integrale pilots is dat een opleiding vanuit een integraal herontwerp of herbezinning komt op wijzigingen van bijv. eindtermen, leerdoelen (kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming), onderwijsproces, onderwijsleeromgeving en kwaliteitscultuur. Een aantal van de interventies van voorgaande pilots (online onderwijs, toetsing, e.d.) wordt hierbij integraal meegenomen. Het gaat hier om 'vrije ruimte' voor de instellingen om de interventies vanuit diverse pilots te combineren. Doel van de integrale pilot blijft net als bij bovenstaande een verkorting van het collegejaar van - in de regel - 4 weken. Ook voor deze integrale pilot is

8 Rekentarief pilottrekker €120/u (21 dagen), onderwijskundige (€ 120/u (21 dagen), docent (€120/u (15 dagen) student €40/u (15 dagen). De beschreven berekeningen volgen het format: personen * FTE * uren * tarief / per jaar.

maximaal € 75.000 per pilot beschikbaar.

5. Impact Corona

We denken tijdens de pilots ook na over wat als alles in de komende periode niet weer 'normaal' wordt, en de golven van Corona voorlopig een jaarlijkse realiteit blijven. Bijvoorbeeld wanneer we vanaf half december tot maart/ april lockdowns kunnen verwachten. Kunnen we – indien nodig – coronaseizoensgebondenonderwijs ontwerpen, rekening houdend met de lessen uit de laatste twee jaar? Welke scenario's zijn denkbaar, bijvoorbeeld: vanaf mei tot aan de zomervakantie contactonderwijs; vanaf september tot aan december hybride onderwijs (degenen die ziek zijn of zich onveilig voelen doen mee vanuit huis, degenen die contact willen komen bij elkaar in kleine groepen), en vanaf december tot aan mei online onderwijs. Wat zou de impact van deze scenario's op de werkdruk zijn? Aan elke pilot kan expliciet gevraagd worden hoe de interventie zou passen in de context van verschuivingen door Covid. Dus: zou de interventie mogelijkheden bieden, of juist weinig verschil maken. Op die manier kunnen we in de evaluatie bekijken (ipv vooraf beslissen) of het logisch is om (onderdelen van) slimmer collegejaar te combineren met mogelijke covid-gerelateerde hervormingen.

6. Onderzoek en monitoring

Continu monitoring en evaluatie van o.a. het volgende:

- Impact op werkdruk van studenten en docenten en ondersteunende staf Resulteren de experimenten tot een vermindering, verhoging, verplaatsing van de werkdruk? En welke groepen voelen de impact (WP/ studenten/ roosteraars)? Leidt een vermindering van de werkdruk ook tot een toegenomen tevredenheid, zowel bij docenten als bij studenten? We willen werkdruk integraal aanpakken. We willen niet de werkdruk bij een groep oplossen, maar daarmee werkdruk bij een andere groep veroorzaken. Voor iedereen moet de werklast in balans zijn.
- Impact op de kwaliteit van het onderwijs Welke impact heeft een nieuwe indeling van het onderwijs en de overige ingrepen op de kwaliteit van het onderwijs?
- Impact op interdisciplinair onderwijs en multilevel onderwijs Continu monitoring en evaluatie van de impact van alle pilots op het jaarrooster en inter-facultaire onderwijsmobiliteit (tussen de bachelors), met als doel ons aan de randvoorwaarden van ons onderwijsmodel te houden. Ook toetsen we alle aanpassingen op toekomstbestendigheid: passen ze bij de landelijke ambities voor flexibel onderwijs (mobiliteit tussen hogeronderwijsinstellingen in binnen en buitenland)?
- Impact op ruimtebezetting Welke impact hebben de experimenten op ruimtebezetting: onder-/over-bezetting (piek en dal momenten), en identificatie behoefte voor extra en speciale ruimtes
- Impact op de roosters Wat is wel of niet uitvoerbaar binnen de grenzen van de rooster/ time-slot model? Hoe kunnen de roosteraars aanpassingen doorvoeren om de doelstellingen van het onderwijs te faciliteren.
- Onderzoek het systeem van normering van onderwijs-uren De normuren worden als niet realistisch ervaren (te laag) en kunnen leiden tot perverse prikkels als 'inkomstenbronnen' voor vakgroepen en onderzoeks-groepen. Hierbij wordt aangetekend dat de normering momenteel zo laag is, dat het niet rendeert voor onder-zoeksgroepen. Er zijn grote verschillen in normering tussen programma's en faculteiten. Onderwijsuren worden enerzijds 'handelswaar' maar blijven ander-zijds ook een incentive om meer onderwijs te doen en af en toe iets extra's op zich te nemen.
- Impact op conformiteit op de wetgeving Welke inter-venties zijn relevant voor (verdere) aanpassing WHW?

Naast onderzoek en monitoring kan gedacht worden aan het instellen van pilot panels, met studenten, mede-docenten, ondersteunend personeel, onderwijskundige, kwaliteitsmedewerker, met bijvoorbeeld één extern lid, zo mogelijk van een andere faculteit of universiteit. Per pilot is € 10.000 per jaar beschikbaar. De penvoerende universiteit(en) heeft eveneens € 10.000 per jaar beschik-baar om goede voorbeelden te verzamelen en onderzoeken/ monitoren (van de deelnemende instellingen) te analyseren en – indien gewenst - er over te publiceren. In verband met de analyse van pilots zou het goed zijn de operationalisering van de indicatoren voorafgaand aan de pilots af te stemmen zodat gelijke parameters gebruikt worden. Na twee jaar vindt er een tussenevaluatie (van eerste opbrengsten) plaats en na vier jaar een eindevaluatie. Deze tussen- en eindevaluatie zal aan OCW worden aangeboden. OCW zal op basis van de tussenevaluatie in overleg gaan met betrokken instellingen en met de studentenbonden of bijsturing al dan niet wenselijk is.

7. Organisatie & financiering van de pilots

- Lichte organisatie, bijv. één of twee penvoerende hogeronderwijsinstelling(en) en middelen voor de pilots via de lumpsum van de deelnemende instellingen.
- De deelnemende instellingen en de penvoerende universiteiten vormen een 'werkgroep' en zijn de 'eigenaar' van het initiatief. OCW blijft betrokken.
- Penvoerende instelling(en) pakt ook taken rondom kennisdeling en monitoren deelnemende instellingen op, verslag na twee jaar en eindverslag na vier jaar.
- Middelen voor instellingen voor flankerend onderzoek naar de pilots.
- Positieve betrokkenheid van NVAO en Inspectie.
- Eventuele input voor de hele onderwijsketen (rust in het stelsel, ook bij aanpalende sectoren zoals vo en mbo).

Vergoeding penvoerende universiteit

Personele lasten[9]	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Projectleider	€ 38.400	€ 38.400	€ 38.400	€ 38.400
Lid (onderwijskundige beleids-medewerker, ondersteuner)	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160	€ 20.160
Twee studentleden	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600	€ 9.600
Locatie en catering bijeen-komsten /seminars	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
Onderzoek en monitoring	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Communicatie en overig materieel	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Financiële verslaglegging	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Onvoorzien	€ 9.840	€ 9.840	€ 9.840	€ 9.840
Totaal	**€ 100.000**	**€ 100.000**	**€ 100.000**	**€ 100.000**

Inschatting totaalbudgetpilot + penvoerende universiteiten

Tien deelnemende instellingen	Maximaal 3 pilots per instelling (10 instellingen)	€ 2,250 miljoen per jaar
	Penvoerende universiteit (elk € 100.000 per jaar)	€ 200.000 per jaar
	Totaal	€ 2,450 miljoen per jaar

9 Rekentarief projectleider €120/u (40 dagen), lid €120/u (21 dagen), student €40/u (15 dagen. De beschreven berekeningen volgen het format: personen * FTE * uren * tarief / per jaar.

Bijlage 3
Inventarisatie landelijke pilots per instelling

	Thema	Status	Korte Beschrijving
Erasmus Universiteit Rotterdam **Leden Core Team SCJ**			Penvoering
Pilot 1	Pilot 4. Concentreren vs. verspreiden onderwijs- en onderzoekstaken	Gestart	Inkorten van bachelor jaar 1 en 2, zelfstudie-opdracht in december, december onderwijsluw maken.
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot	Gestart	Ombouwen curriculum, inbouwen online elementen, meer rustmomenten, spreiden van onderwijs- en onderzoekstaken en een andere planning van de scriptie.
Pilot 3	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Experimenteren met academische jaarkalender, die de werkdruk verlaagt.
Universiteit van Amsterdam **Leden Core Team SCJ**			Penvoering
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Experimenteren met andere invulling van de 884-jaarindeling of combinatie van blokken.
Pilot 2	Pilot 2. Waardering blended learning	Voortzetting eerder project	Onderzoeken van de mogelijkheden met betrekking tot het inzetten van automatisering en AI bij toetsing.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Ontwikkelen van een scan van knelpunten met betrekking tot studeerbaarheid, doceerbaarheid en organiseerbaarheid van opleidingen.
Hanzehogeschool Groningen **Lid Core Team SCJ**			
Pilot 1	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Definitiefase	Programmatisch toetsen verder uitbouwen, met focus op verlaging student- en docent-belasting. Implementeren van ontwikkelings-week waarin studenten werken aan eigen portfolio . Geen fysiek onderwijs deze weken.
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Integrale curriculumvernieuwing verder uitrollen op basis van HILL principes, COL-gedachte en programmatisch toetsen met focus op studeer-baar-, doceerbaar-, organiseer-baar- en betaalbaarheid.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Studie- en taaklast verminderen, integratie van onderwijsonderdelen. Langere lesblokken aanbieden waarin vakken integraal worden aangeboden. Contactonderwijs verrijken met online lesmateriaal, zelfstudie- en samen-werkingsactiviteiten. Minder toetsmomenten.

	Thema	Status	Korte Beschrijving
Radboud Universiteit Nijmegen **Lid Core Team SCJ**			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Het ontwikkelen/implementeren van een curriculum mapping tool voor relevante parameters van een curriculum. Ontwikkelen van samenhangende leerlijn met oog voor doelmatigheid en werkdruk.
Pilot 2	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Definitiefase	Een beter doordachte mix van formatieve en summatieve toetsen om de leerfunctie van toetsen te versterk-en en de werkdruk van studenten en docenten te verlagen.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Werkdruk verlagen en de aantrekkelijkheid van de master voor studenten verhogen, ook voor groepen voor wie een master-programma te intensief kan zijn (bijvoorbeeld mantelzorgers, chronisch zieken, jonge ouders). De stage-thesis periode beter inrichten. Mogelijkheden tot individueel toegesneden programma's uitbreiden met behoud van verdiepende karakter.
Technische Universiteit Eindhoven **Lid Core Team SCJ**			
Jaar I Integrale pilot Universiteitsbreed		Afgerond	Kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar knelpunten en kansen, scherpe probleemanalyse en draagvlak voor oplossingsrichtingen. Uiteindelijke participatie in pilotthema 1, 3 en 5 vanaf 2024".
Jaar 2 t/m 3": drie vervolg pilots			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Start Q1 2024	Betreft de invoering van een onderwijsvrije week in kwartiel 1 (pilot) en bij een positieve evaluatie verdere invoering (universiteitsbreed en indien haalbaar ook in meerdere kwartielen).
Pilot 2	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Start Q1 2024	Gaat in op curriculumvernieuwing van een vak gebaseerd op een flexibel leerpad met tussen-tijdse toetsing.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Start Q1 2024	Omvat dialoog sessies over een toekomstig scenario met omvangrijke veranderingen op het gebied van curriculumherontwikkeling, toets- en herkansingsweken, en blended learning, die gebaseerd zijn op onze nieuwe Onderwijs- en Toetsvisie.
Theologische Universiteit Apeldoorn **Lid Core Team SCJ**			
Pilot 1	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Blokken van grotere hoeveelheid EC's maken om versnippering tegen te gaan en vakantie mogelijk te maken. Volledigecurriculumherziening. Tentamenperiodesinkorten met 1 week, herkans-ingen rondom zomerperiode.
Tilburg University **Lid Core Team SCJ**			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Nadruk ligt op de opbouw van de programma's en een 1) balans is tussen summatief en formatief toetsen, 2) balans is in werkdruk voor studenten en docenten, 3) balans is tussen synchrone en asynchrone leeractiviteiten, 4) PDCA cyclus die op programma niveau wordt uitgevoerd.
Pilot 2	Pilot 2. Waardering blended learning	Definitiefase	Toetsvormen met veel schrijfwerk als aandachts-punt. Hoe kan blended hierin ondersteunen? Gamification en quizes als vorm van formatieve toetsing, welk effect heeft dit op docent en student?

	Thema	Status	Korte Beschrijving
Pilot 3	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Definitiefase	Meer focus op formatieve dan summatieve toetsing of zelfs geen 'grading' & strakkere thesis begeleiding.
Universiteit Groningen Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Gestart	Inkorten les- en tentamenblokken, minder totale tijd voor examinering, tentamens van herten-tamens scheiden.
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot	Gestart	Eerste semester klaar voor kerstvakantie door verandering in opbouw vakken, toetsing en onderwijsvorm.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Gestart	Spreiding van deadlines binnen de opleiding, herkansingsweken aan het eind van semester, online onderwijs rond de kerstvakantie.
Universiteit Leiden Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Voortzetting eerder project	Opzetten van een portfolio voor het ontwikkelen van wetenschappelijke vaardigheden, eindtermen gelijk waardig aan een klassieke scriptie, geintegreerd in vakken.
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot	Voortzetting eerder project	Inventarisatie van vaardigheden, oefeningen en toetsen om onnodige overlap zichtbaar te maken, experimenteren met alternatieve toetsvormen, vervangen becijferde schriftelijke opdrachten door interactie en persoonlijke feedback in collegezaal.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Gestart	Jaar creëeren met meer focuspunten en intensiviere onderwijsperiodes, kortere periodes met meer contact-uren, alumni betrekken om praktijk naar de klas te halen, flip the classroom toepassen, om zo ruimte te creëeren voor onderwijsvrije periodes en stages.
Universiteit Maastricht Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 4. Concentreren vs. verspreiden onderwijs- en onderzoekstaken	Definitiefase	Inkorting van academisch onderwijs met 4 weken. Voor de eigen faculteit best passende wijze, onderzoeken hoe een periode van 4 weken volledig onderwijsvrij is te maken door verschillende modellen te toetsen en eerdere interventies te evalueren.
Pilot 2	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Onderzoeken of de 8-weekse blokken teruggebracht kunnen worden naar zeven weken, zonder de eindtermen te wijzigen. Kijken of er 'slimme manieren' zijn om het onderwijs aan te passen waardoor er een week minder onderwijs gegeven kan worden.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Aantal interventies uit de verschillende pilots uitproberen en het effect op de ervaren werkdruk en de benodigde onderwijsuren evalueren.
Universiteit Twente Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 5. Integrale pilot (1,2,3)	Gestart	Herontwikkeling curricula minder onderwijsuren en andere didactische methoden, meer blended learning tbv reductie met 4 weken, programmatisch toetsen en vermindering herkansingen.

	Thema	Status	Korte Beschrijving
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot (1&3)	Gestart	Projecten mbt het curriculum, onder-zoeken van mogelijkheden voor het introduceren van een onderwijsvrije periode van een paar dagen tussen modules in.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot (1,2,3)	Gestart	Korte piekperiodes waarin veel materiaal behandeld wordt uit-spreiden, synchroniseren van momenten waarop kennis aangeleerd en in de praktijk gebracht wordt.
Universiteit Utrecht Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Concentreren en spreiden van onderwijselementen.
Pilot 2	Pilot 5. Integrale pilot	Definitiefase	Slimme organisatorische aanpakken verkennen, concentreren en verspreiden onderwijstaken, oorzaken van werkdruk in de administratieve last onderzoeken.
Pilot 3	Pilot 2. Waardering blended learning	Definitiefase	Verzorgen online seminars, gevolgd door verdiepende opdrachten.
Universiteit voor Humanistiek Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 5. Integrale pilot	Anders, voorbereiding implementatie	De inrichting van de onderwijsperiodes wijzigen door onderwijs, tentamen- en herkansing-weken anders in te richten, ruimte te creëren voor onderzoekstijd, zonder kwaliteit te verliezen.
Universiteit Wageningen Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Gestart	Inkorten van bestaande vakken met 1 EC, die inzetten voor een ‘academic journey’. Analyseren van curricula op vakniveau op overlap en relatie met leeruitkomsten. Nagaan of extra-curriculaire onderdelen een plek in het curriculum kunnen krijgen.
Pilot 2	Pilot 2. Waardering blended learning	Gestart	Optimaliseren van de rol van digitaal ondersteunde toetsen, zoals flexibele digitale inzage, aandacht voor formatief toetsen, opzetten van itembanken voor toetsen, voordelen van online nakijken beter benutten.
Pilot 3	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Voortzetting eerder project	Vermindering herkansingen, wijziging van roostering van herkansingsweken om het jaar twee weken eerder te laten eindigen, ondersteunen van docenten met veel of complex nakijkwerk.
Vrije Universiteit Amsterdam Lid Core Team SCJ			
Pilot 1	Pilot 1. Reflectie en oefening ombouwen curricula	Definitiefase	Ombouwen van curriculum binnen FSW, wordt nog nader uitgewerkt.
Pilot 2	Pilot 3. Vernieuwende toetsvormen en herkansingsweken	Definitiefase	O.a. in deze pilot wil LEARN! Academy meer academische werkplaatsen inrichten. Een academische werkplaats is een leer-werkplek buiten de VU-campus.
Pilot 3	Pilot 5. Integrale pilot	Anders, meerdere onderzoeken in verschillende stadia van implementatie	Meerder initiatieven rond een integrale aanpak van de academische jaarindeling en innovatie.

Colofon

Penvoerders:
Erasmus Universiteit Rotterdam
Universiteit van Amsterdam

Auteurs: Iteke de Jong en Alexandra Schouten-Voskamp
Datum: 1 december 2023
Versie: 1.1

Fotografie: Monique Kooijmans / Ilsoo van Dijk /
Jordi Huisman / Sander Nieuwenhuys / Maartje Strijbis /
Yannick van Leeuwaarde / Jorn van Eck

Ontwerp: April Design